

Hjemmetjenester for eldre i urbane og rurale strøk

Oddrun Sortland

Førsteamanuensis, Høgskulen på Vestlandet (HVL)

Formålet med denne teksten er å analysere og drøfte om og hvordan lokale sosiale transparente kontekster og normer virker inn på familiens ivaretagelse av eldre slektninger. Empirien er hentet fra forfatterens phd-prosjekt¹. Studien er utført i den landlige kommunen «Sunland», og i bykommunen «Briskeby», og er vitenskapelig tilhørende en praxeologisk forskningstradisjon.

Innledning

Omsorg og hjelp til samfunnets eldre har tradisjonelt vært familien og slektens anliggende (Borgan, 2013). I løpet av etterkrigstiden, med utbygging av velferdsstaten og Lov om sosial omsorg i 1965, fikk borgerne statlig garanti for rett til hjelp ved sykdom og funksjonssvikt (Otnes, 2012). Dette medførte at eldre hjelpetrequende og deres familie kunne søke om offentlig hjelp ved behov. Mange familier fortsatte imidlertid et omfattende omsorgsarbeid, på grunn av gjeldende samfunnsnormer og mangel på tilbud i kommunene (Wærness, 1984). Utover 70-tallet og frem mot 1988 økte omfanget og tilgjengeligheten av tjenester betydelig. Kvinnene ble sysselsatt i lønnet arbeid, og normen om familieomsorg ble svakere. Nye finansieringsordninger fra 1989 og påfølgende reformer

¹Sortland, O. (2020). *Fordeling av gaver og oppgaver. En praxeologisk studie av hjelpe- og utvekslingspraksiser mellom eldre med hjelpebehov, familien og ansatte i kommunal eldreomsorg*. [Doktorgradsavhandling]. Universitetet i Bergen. Phd-prosjektets empiriske grunnlag består av feltnotater, referat fra uformelle samtaler og forskningsintervju, samlet på kontor for hjemmetjenester, på sykehjem, på legekantoret, i ergo- og fysioterapitjenesten, i hjemmene til studiens eldre informanter og møter med familiemedlemmer utenfor hjemmet. Ytterligere detaljer finner i Sortland (2020). I denne teksten benyttes også feltnotater fra studiens innledende fase av sosiale samlingssteder i Sunland kommune som dagligvarebutikker, blomster- og jernvarehandel, på kafe og biblioteket.

Artikkelen er vurdert av fagfeller og ble opprinnelig publisert på sidene 311-320 i Lea, K., Horne, R. (red.)(2021). *Praxeologiske perspektiver. Professorens habitus og kampen for sykepleievitenskap som autonomt fag*. Forlaget Hexis 2021.

Publisert: 28.02.2025

Praxeologi – Et kritisk refleksivt blikk på sosiale praktikker ©2025 Oddrun Sortland

DOI: <http://dx.doi.org/10.15845/praxeologi.v7.4289>

utover 90- og 2000 tallet gav imidlertid insentiv for effektivisering og omorganisering av eldreomsorgen. Siden midten av 90-tallet har andelen eldre over 80 år som mottar tjenester vært synkende (Otnes, 2012).

Frem mot 2050 vil forholdet mellom eldre og yngre i befolkningen endres betydelig. Ifølge prognosene vil behovet for helse- og omsorgstjenester øke, og medføre høyere utgifter og utfordringer med å skaffe tilstrekkelig kvalifisert personell (Daatland & Veenstra, 2012). Effektivisering, økt bruk av teknologi og frivillig innsats skisseres som mulige løsninger. Familie- og egenomsorg tillegges større betydning, og det satses på ordninger hvor eldre og deres nære pårørende i større grad kan være selvhjulpne og uavhengige av offentlig hjelp (Jenhaug, 2018; Christensen & Fluge 2016).

Omsorgsarbeid for eldre slektninger kan både oppleves som belastende og meningsfullt alt etter hvilken kontekst den utføres i (Sand, 2005; Ulmanen, 2015a, b). I min phd-studie utforskes sammensatte sosiale mekanismer og strukturer for å forstå og forklare hvordan omsorgspraksisene i familien materialiseres. Studien omfatter også komparative analyser av sosialt samspill mellom hjelpemottakere og ansatte i kommunene Sunland og Briskeby. Resultatet viser at partenes «rykte» og anseelse i større grad står på spill i Sunland. Dette knyttes til den sosialt transparente kontekst som medfører at adferden justeres og modereres. For pleierne kan det å fremstå som dyktig og omsorgsfull i arbeidet være *en* måte å akkumulere symbolsk kapital i lokalsamfunnet (Sortland, 2020). I denne teksten vil jeg rette fokus mot hvordan lokale kontekster kan virke inn på familienes omsorgspraksiser.

Teoretisk-analytisk perspektiv

Samfunnet juridiske, økonomiske, sosiale og historiske rammebetingelser nedfelles i individet og danner forestillinger om «den rette» måten å innrette seg på, som i stor grad reproduseres fra en generasjon til den neste. Bourdieu (1980/2007) beskriver hvordan samfunnets kollektive spilleregler inkorporeres i borgerne kroppslig og kognitivt. Å overholde disse gir fortjeneste og anseelse, mens overskridelser medfører ulike former for omkostninger. Streben etter anerkjennelse fanger mange sider ved de menneskelige handlinger, og er som regel en ikke-bevisst og dypt inkorporert måte å være på, hvor jakten på symbolsk kapital kan benyttes som forklaring på mye av det vi foretar oss i vårt sosiale liv, både i og utenfor familien (Prieur, 2006). Disse forhold får betydning for hvordan familier innretter seg nå eldre familiemedlemmer trenger hjelp i hverdag.

Kapitalbegrepet er sentralt i Bourdieus teoriunivers. Mens økonomisk, kulturell og sosial kapital til *en viss grad* kan beregnes kvantitativt, er den symbolske kapital fundamentert i eierens *vesen* (1980/2007). Bourdieu (1980/2007; 1994/2015) gir flere eksempler på hvordan den symbolske kapital i tradisjonelle samfunnet knyttes til individers ære og vørndnad. I denne teksten utforskes hvordan anseelse og symbolsk kapital kan opparbeides eller reduseres gjennom ivaretagelse av familiens eldre medlemmer i sosiale transparente lokalsamfunn. Å arbeide i en praxeologisk tradisjon innebærer å sette praksisene som studeres inn i en historisk og nåtidig kontekst (Bourdieu 1977/1997). Jeg vil derfor først skissere trekk ved Sunland kommune, som er hovedfokus i denne teksten.

Innledende kontekstualisering

Sunland kommune består av store gravgrendte områder med skog og spredt landbruksareal, tre mer tettbeboede bygder, og et kommunesenter. De tre bygdene fungerer som lokale knutepunkt med skole, kirke og dagligvarebutikk, og har sine særpreg som innbyggerne verner om. Den lokale bygdeidentitet og sosiale fellesskap ilegges stor betydning, særlig for den eldre delen av befolkningen. Det er vanskelig å være anonym i bygdemiljøet, og skillet mellom private og offentlige roller og sfærer er flytende. For ansatte i helse- og omsorgstjenesten kan dette i noen tilfeller oppleves som en fordel, men også som belastende og vanskelig (Masvie & Ytrehus, 2013; Sortland, 2020).

Sammenlignet med befolkningen i Briskeby er andelen innbyggere med utdanning på høyskole og universitetsnivå lav (2:1). Foruten arbeidsplasser knyttet til kommunale virksomheter, lokal handel og servicevirksomhet, livnærer innbyggerne seg som entreprenører, innen transport, i småindustri og gjennom jord, sjø- og skogbruk. Personer med høyere utdanning arbeider i stor grad i kommunale virksomheter. Kommuneøkonomien er anstrengt. Dette har medført innstramninger i tilgang til tjenester, også i den kommunale eldreomsorgen.

Observasjoner av kroppslig og verbal adferd

Feltnotater viser distinksjoner mellom måten menneskene i det offentlige rom beveger seg og snakker sammen i Briskeby og Sunland. Disse forskjellene i måter å forholde seg til hverandre kan ikke forklares gjennom ulikt tidspress for de ansatte i tjenestene, som er likeartet i begge kommuner. Det kan heller ikke forklares på bakgrunn av spesifikke administrative eller organisatoriske rammebetingelser. Lyset rettes derfor mot historiske og sosiale forhold i Sunland.

Historisk tilbakeblikk på livsvilkår i Sunland kommune

Innbyggerne i Sunland kommune har historisk levd av vestlandsk gårdsbruk og fiske, og i stor grad vært småkarsfolk med begrensede økonomiske midler¹. De geografiske forhold med store avstander og mangel på veier har gjort området vanskelig tilgjengelig for utenforstående, og innbyggerne har vært svært avhengige av hverandre i sårbare situasjoner. Tilgangen til profesjonell hjelp ved sykdom har vært sparsom, hvor det har vært nødvendig å stille opp for naboer og slekt i mer akutte situasjoner og ved forbigående eller permanent vanskelige livsvilkår². Livsbetingelser i Sunland har gitt begrensede muligheter for å tilegne seg og slekten betydelige mengder materiell og kulturell kapital. Livet på landsbygda har likevel gitt rike muligheter for opparbeidelse av sosial og symbolsk kapital, som først og fremst knyttes til eierens *vesen* (Bourdieu 1980/2007). Å gi en håndsrekning og hjelpe sine sambygdingar var og er en viktig verdi som bidrar til «et godt rykte» og symbolsk kapital, en kapitalform som er sentral når andre kapitalformer har mindre betydning som distingverende faktor³. Å opptre tillitsfullt og redelig i omgang med andre er knyttet til det Bourdieu omtaler som

¹Referanse er lokale bygdebøker. De henvises ikke, for at kommunens anonymitet skal kunne sikres.

²Basert på livshistorier fra studiens eldre informanter i Sunland kommune og enkelte ansatte født i andre halvdel av 1950-tallet. Flere forteller om lokalsamfunnets innsats i forbindelse med alvorlig sykdom og akutt dødsfall blant yngre og eldre familiemedlemmer i hjemmet i barndom og oppvekst.

³Høy materiell eller kulturell kapital skaper skiller mellom mennesker. Symbolsk kapital og generøse utvekslinger som øker denne kapitalformen, det vil si høflighet, hjelpsomhet og dugnadsvilje, virker som smøring av det lokale sosiale maskineriet.

«den gode tros økonomi», og beskrives som en strategi hvis formål er å øke en kapital (Bourdieu 1980/2007, s.181). Å være generøs i utdeling av praktiske og symbolske gaver som tjenester og praktisk hjelp gir også giveren en form for anseelse og setter mottakeren i en posisjon hvor han eller hun tilbakebetaler med respekt og en form for takknemlighet (Mauss, 1950/2015).

Uttevslingsmekanismen kommer til syne når studiens eldre informanter mottar praktisk hjelp og emosjonell støtte fra familie, venner og naboer. I en sårbar posisjon har de liten mulighet til gjentelser, og kompenserer gjennom rosende ordelag og vørndnad.

Reproduksjon av sosiale orienterings- og omgangsformer

Sunland kommune har, som mange andre rurale områder i Norge, gjennomgått en enorm modernisering, både når det gjelder utbygging av infrastruktur, og tilgang til hjelp og tjenester som beskrevet iblant annet Helse- og omsorgstjenesteloven (2011), og Sosialtjenesteloven (2009). Likevel synes de fortidige måter å forholde seg til hverandre i lokalsamfunnet til en viss grad å ha blitt reproduisert til nye generasjoner. I samspillet med andre syntes en ikke-bevisst forståelse for gjennomsiktigheten i relasjonene til andre å være kroppslig og kognitivt nedfelt. Dette strukturerer til en viss grad samværet og samspillet dem imellom. Orienteringer mot å ta ansvar for hverandre og tilby hjelp i lokalmiljøet, fremtrer fremdeles som sosiale praksiser som tillegges betydning og medfører mulighet for akkumulering av symbolsk kapital dersom det gjøres på den riktige måte.

Studiens empiri og historisering av sosialt liv i Sunland gir grunnlag for analyser av omgangsformer og hjelpepraksiser som er særlig virksom som symbolsk kapital i denne kontekst. Hvilke konsekvenser får dette for ivaretagelse av familiens eldre medlemmer? Komparative data fra ansatte i Sunland og Briskeby kaster lys over dette spørsmålet.

Helse- og omsorgsarbeideres erfaringer med familiens innsats

Datamaterialet viser distinksjoner mellom uttalelsene fra ansatte i de kommunale helse- og omsorgstjenestene i de to kommuner når det gjelder omfang og former for familieomsorg. Mens ansatte i Sunland i stor grad uttaler seg positivt til familiens innsats, er det større grad av misnøye på i Briskeby. Om dette skyldes faktiske forhold, det vil si at familiene i Sunland kvantitativt stiller mer opp for sine eldre enn i Briskeby, finnes ikke data om. Basert på nasjonale data beskriver Herlofson og Daatland (2016) at det er både vanligere å ha relativt hyppig og relativt sjelden kontakt med familien i rurale strøk sammenlignet med urbane områder. Det er også flere som har sine voksne barn som nærmeste nabo. Dette kan trolig knyttes til at flere generasjoner bor på samme gårdsbruk med hovedhus og kårbolig. Samtidig bor «familiefattige» oftere i byen enn på landsbygda (Daatland & Veenstra, 2012).

Flere ansatte i tjenestene i Sunland og Briskeby har erfaringer fra arbeid i både landlige- og byområder. Det fortelles om tettere relasjoner innad i familien og en inkorporert orientering mot å hjelpe i Sunland kommune, sammenlignet med erfaringene fra sitt arbeid i byområder. Sykepleier Marit forteller:

I Sunland så er familiene veldig flinke og hjelper mye, i forhold til hva jeg så i Briskeby. Der var det mange flere eldre som var overlatt til seg selv, som hadde lite nettverk som stilte opp. Jeg tror det er noe med bygdekulturen også.

Sykepleier Kari sammenligner også Sunland med Briskeby og sier:

Vi på landsbygda tenker: «Nei men dette får vi nå hjelpe til med, vi må jo bry oss». Det er forventet og handler også om tradisjon. (...) Det er noe med hvilke familieforhold en har og samlinger og hvordan storfamilien har levd sammen, det tror jeg nok er tydeligere på landsbygda. Og her må vi hjelpe til, vi tar litt dugnad. (...) Den holdningen fornemmet jeg ikke i bybildet på samme måte som på landsbygda. Jeg har ikke noen tall på det, det er bare egen erfaring.

Sykepleier Gerd som nå arbeider på forvaltningsnivå i Briskeby forteller om erfaringer med å arbeide i hjemmesykepleien i et mer landlig område:

Jeg begynte å arbeide ute på landlige trakter hvor det var mer gårder og slike ting. Og da husker jeg at det var veldig tydelig at.. Jeg syntes det var veldig kjekt å jobbe der ute, for der var familien rundt, familien stilte opp, du traff på dem, for de var ofte innom. De hadde virkelig omsorg for den det gjaldt, og da tenker jeg ikke bare i forhold til at man gjør fysiske ting og hjelper med veldig mye. Men de var knyttet til hverandre. Og så tok jeg noen ekstravakter og gikk rundt her i sentrale deler i Briskeby. Der satt det mer byfruer som hadde flyttet i små leiligheter og ikke hadde familien sin rundt, og vi så aldri, og hørte aldri fra familien. De som vi gikk til gav veldig uttrykk for at de sjeldent så familien, og familien hjalp mye mindre. De kunne til nød strekke seg til å handle en gang i uken. Til og med det var litt strevsomt å skulle hjelpe mor å handle fast en gang i uken, de hadde det alt for travelt til å gjøre noe sånt. Så det så jeg forskjeller på, absolutt.

Ansatte som har arbeidet i både urbane og landlige kontekster kaster over det de erfarer og oppfatter som forskjeller mellom familiens involvering i de to kontekster. Den dominerende andel ansatte mangler imidlertid denne komparative erfaring. Det er likevel distinksjoner i hvordan de uttaler seg om pårørendes innsats. Ansatte i Briskeby⁴ uttrykker større grad av misnøye mot det de oppfatter som familiens tilbaketrekning og manglende hjelp til eldre familiemedlemmer. Ansatte i Sunland⁵ uttrykker større grad av tilfredshet med familien innsats og beskriver dem ofte som «flinke», engasjerte og enkle å samarbeide med. Uttalelsene fra ansatte med komparative erfaringer fra begge kontekster, og uttalelsene fra andre ansatte, gir grunn til videre analyser av disse ulikhetene.

Hvilke sosiale mekanismer skiller ivaretagelsen av eldre familiemedlemmer i Sunland og Briskeby?

Sosiale rom og kontekster er bærer av kollektive spilleregler av både juridisk og normativ art (Bourdieu 1980/2007). Deltakerne oppnår en form for sosial anseelse ved å overholde gjeldende normer og spilleregler. Overskridelser medfører risiko for tap av symbolsk kapital og posisjon. Daatland & Veenstra (2012) har på bakgrunn av deskriptive data undersøkt hvilke normer for familieomsorg som eksisterer blant norske menn og kvinner i ulike aldersgrupper. Selv om de fleste mener det er samfunnets ansvar å ta seg av eldre hjelpetrequende (Daatland & Veenstra 2012; Otnes, 2013), betraktes hjelp og støtte til eldre slektninger som en forlengelse av familielivet. Yngre familiemedlemmer bør under normale omstendigheter bidra som en form for tilbakebetaling for tidligere hjelp og støtte (Aksøy, 2012; Carlsen & Lundberg, 2017; Herlofson & Daatland, 2016, Daatland & Veenstra 2012). De fleste informanter i Sortland (2020) uttrykte også at de mente det var

⁴Basert på 17 intervju og 6 sammendrag av uformelle samtaler med ansatte.

⁵Basert på 19 intervju med ansatte.

naturlig at familiemedlemmer trådte til og hjalp sine eldre dersom omstendighetene lå til rette for det.

Shorter (1975/1979) beskriver i et historisk perspektiv hvordan livet på landsbygda og lokalsamfunnets transparente sosiale liv fikk konsekvenser innbyggerne. Individens og familiens privatliv ble til dels et offentlig anliggende med sterke normative føringer for hva man gjør og ikke-gjør. Dersom lokalsamfunnets normer ble overskredet var faren for tap av anseelse og posisjon i fellesskapet stor. Shorter (ibid) refererer til dette fenomenet som «fellesskapets tyranni». I Sortland (2020) refererer jeg til denne sosiale transparens som både en form for sikkerhetsnett og sosial overvåkning. Informanter i Sunland forteller at innbyggerne følger særlig med på sårbare personer i lokalmiljøet. *Om og hvordan* familier håndterer sykdom og funksjonssvikt blant eldre familiemedlemmer, blir også en sak av interesse for lokalsamfunnet. Dersom voksne barn som bor innen rimelig geografisk avstand ikke stiller opp for hjelpetrequende eldre, bryter dette med eksisterende normer og virker negativt inn på deres anseelse og symbolske kapital. I Briskeby er transparensen innen et avgrenset geografisk område med stor befolkningstetthet liten. Om en sønn eller datter stiller opp eller ikke, er et intern sosialt anliggende i familien, og i liten grad av interesse for lokalmiljøet. Det er liten risiko for spredning av opplysninger og sosialt overlappende sfærer mellom familiemedlemmer, beboere i området, og ansatte i tjenestene. Partene forholder seg til hverandre i kraft av den posisjon de har som tjenestemottaker, pårørende eller ansatt, og ikke som medlemmer i et mer eller mindre felles sosialt overlappende lokalmiljø. Dette medfører også mindre mulighet for opparbeidelse av symbolsk kapital gjennom hjelpsomhet og villighet til hjelpetrequende eldre, og dertil færre trusler om tap av anseelse i ens private sosiale sfære.

Avrunding

Innbyggerne i landlige eller byområder er ikke per se ulike, og de sosiale mekanismene som strukturerer menneskenes praksiser er likeartede. Kontekstene gir likevel ulike ramme- og mulighetsbetingelser, som virker inn på menneskenes praksiser og omgangsformer.

Med bakgrunn i analyse av studiens empiri sett i lys av historiske og sosiale forhold i særlig Sunland kommune argumenterer jeg for at sosiale normer om forpliktelser til å stille opp for eldre familiemedlemmer, har størst virkning på familiens omsorgspraksiser i sosialt transparente samfunn. I urbane områder er de lokale sosiale nettverk mindre oversiktlige og gjenstand for omgivelsenes vurderende blick. I varetakelse av familiens eldre i landlige områder handler ikke utelukkende om gjengjeldelse av tidligere hjelp og relasjonen mellom hjelper og hjelpemottaker. Det er også en strategi myntet på opprettholdelse og akkumulering av symbolsk kapital i lokalsamfunnets. Dette er ikke kalkulerte beregninger av enkeltindivider, men ligger først og fremst som tillærte nedfelte kroppslige og kognitive handlingsmønstre.

Litteratur

- Aksøy, H. (2012). Inn i sykehjemmet. Trinn for trinn eller i store sprang? I S. O. Daatland & M. Veenstra (red.), *Bærekraftig omsorg. Familien, velferdsstaten og aldringen av befolkningen* (NOVA rapport 2/12).
- Bourdieu, P. (1977/1997). *Outline of a theory of practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bourdieu, P. (1994/2014). *Praktisk fornuft. Bidrag till en handlingsteori*. Gøteborg: Bokforlaget Daidalos AB.
- Bourdieu, P. (1980/2007). *Den praktiske sans*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Carlsen, B. & Lundberg, K. (2017). 'If it weren't for me...': perspectives of family carers of older people receiving professional care. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 32(1), 213-221.
<https://doi.org/10.1111/scs.12450>
- Christensen, K. & Fluge, S. (2016) Brukermedvirkning i norsk eldreomsorg – Om utviklingen av retorikken om individuelt ansvar. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 19 (3), 261-277.
- Daatland, S. O & Veenstra, M. (2012), *Bærekraftig omsorg. Familien, velferdsstaten og aldringen av befolkningen* (NOVA rapport 2/12).
- Daatland, S. O. (2012). Komparative perspektiver på omsorgstjenestene. Norge i en internasjonal sammenheng. I S.O. Daatland & M. Veenstra (red.), *Bærekraftig omsorg? Familien, velferdsstaten og aldringen av befolkningen*. (NOVA rapport 2/12).
- Daatland, S.O. & Herlofson, K. (2003). Mellom plikter og preferanser: Normer og idealer i forholdet mellom voksne barn og eldre foreldre i Europa. *Aldring og livsløp*, 1/2003, 2-7.
- Helse- og omsorgstjenesteloven. (2011). Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester. (LOV-2011-06-24-30).
- Herlofson, K. & Daatland, S.O. (2016). *Forskning om familiegenerasjoner. En kunnskapsstatus* (NOVA rapport 2/2016).
- Jenhaug, L.M. (2018). Myndighetenes forventninger til pårørende som samprodusenter i omsorgstjenester. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 21(01), 39-58.
<https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2018-01-03>
- Masvie, T.B. & Ytrehus, S. (2013). Psykisk helsearbeideres erfaringer med å jobbe i små kommuner i Nordland. *Nordisk tidsskrift for helseforskning*, 9(1), 19-34. <https://doi.org/10.7557/14.2561>
- Otnes, B. (2012). Utviklingslinjer i pleie- og omsorgstjenestene. . I S. O. Daatland & M. Veenstra (red.), *Bærekraftig omsorg. Familien, velferdsstaten og aldringen av befolkningen* (NOVA rapport 2/12).
- Sosialtjenesteloven (2009). Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. (LOV-2009-12-18-131).
- Shorter, E. (1975/1979). *Kernefamiliens historie*. København: Nyt Nordisk Forlag.
- Sortland, O. (2020) *Fordeling av gaver og oppgaver. En praxeologisk studie av hjelpe- og utvekslingspraksiser mellom eldre med hjelpebehov, familien og ansatte i kommunal eldreomsorg*. [Doktorgradsavhandling]. Universitetet i Bergen.
- Prieur, A. (2006). En teori om praksis. I A. Prieur & C. Sestoft (red.), *Pierre Bourdieu* (s. 23-71). København: Hans Reitzels Forlag.
- Ulmanen, P. (2015a). Kvinnors och mäns hjälp till sina gamla föräldrar: innehåll, omfattning och konsekvenser. *Socialvetenskaplig tidsskrift*, 22(2), 111-132.
<https://doi.org/10.3384/SVT.2015.22.2.2347>

Ulmanen, P. (2015b). *Omsorgens pris i åtstramningstid: Anhörigomsorg för äldre ur ett könsperspektiv* (Rapport i socialt arbete nr. 150, 2015).

Wærness, K. (1984). The rationality of caring. *Economic and Industrial Democracy*, 5(2), 185-211.

Hentet fra <https://doi.org/10.1177%2F0143831X8452003>